

NE-TEHNIČKI SAŽETAK

Uvod

Zahtjev za provođenjem Strateške procjene utjecaja na okoliš (SEA) temelji se na **Uredbi o procjeni utjecaja određenih planova i programa na okoliš (2001/42/EC)** koja je usvojena od strane Europskog Vijeća dana 27. lipnja 2001. (dalje u tekstu SEA Direktiva). Predmet Strateške procjene utjecaja na okoliš je program transnacionalne suradnje Dunav 2014. – 2020. Strateška procjena utjecaja na okoliš je planirana i provedena u skladu sa svim Direktivama Europske Komisije i nacionalnim zakonodavstvom.

Izveštaj o okolišu je napravljen prema “Teritorijalnoj analizi Dunavske regije” (verzija na dan 10. ožujka 2014. godine), odluci Programskog odbora Dunav sa sedmog sastanka u Ljubljani koji se tiče tematskih ciljeva i investicijskih prioriteta (25.-26. ožujka 2014. godine), odluci Programskog odbora Dunav sa devetog sastanka u Splitu (3.-4. srpnja 2014. godine) i nacrtu Programa suradnje, verzija 2.0 (na dan 22. srpnja 2014. godine)

U ovom ne-tehničkom sažetku, dajemo pregled metodologije i procesa strateške procjene utjecaja na okoliš, naglašavajući glavne zaključke i preporuke za SEA izvještaj. Također želimo prikazati kako su okolišni aspekti i rezultati evaluacije potencijalnih prekograničnih utjecaja uzeti u obzir i integrirani u Programu.

Trenutno stanje okoliša

Program transnacionalne suradnje Dunav obuhvaća devet država članica Europske unije: Austrija, Njemačka (dvije regije: Baden-Württemberg i Bavarska), Slovačka, Češka, Slovenija, Mađarska, Rumunjska, Bugarska i Hrvatska; tri IPA države: Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija te dvije ENI partnerske države: Moldavija i Ukrajina (četiri regije: Chernivetska Oblast, Ivano-Frankiviska Oblast, Zakarpatska Oblast, Odessa Oblast).

Uzimajući u obzir glavne ciljeve programa i obilježja regije, najvažnije pitanje cijelog područja je vodno gospodarstvo, uključujući prevenciju rizika od poplava i očuvanja biološke raznolikosti u slivu rijeke Dunav. Zrak, klima i klimatske promjene su također ključna pitanja. Sektori ovisni o vodi kao što su poljoprivreda, šumarstvo, navigacija i proizvodnja energije vezana za vodu, vjerojatno će imati problema u okviru budućih predviđenih uvjeta.

Programsko područje treba poboljšanje u povezivanju na TEN-T mrežu, također u cilju stvaranja ekološki prihvatljivih prometnih sustava. Pametne energetske mreže za distribuciju trebaju razvoj na regionalnoj razini na način da rezultiraju povećanjem energetske učinkovitosti i bolje iskorištenosti potencijala obnovljivih izvora energije.

Programski ciljevi i prioriteti

Program suradnje osnažuje ciljeve Europe 2020, dakle cilja doprinijeti održivom razvoju, kako bi se smanjila potrošnja energije i povećalo korištenje obnovljivih izvora energije. Ovi ciljevi se dobro odražavaju unutar četiri Prioritetne osi i programskim specifičnim ciljevima. Osam formuliranih specifičnih ciljeva doprinose pitanjima okoliša (npr. transnacionalno upravljanje vodama, obnova ekoloških koridora) i održivosti (npr. zeleni promet, pametne i čiste energetske mreže, povećanje korištenja obnovljive energije i učinkovitost korištenja energije), dok se četiri specifična cilja odnose na inovacije, socijalnu odgovornost i pitanja upravljanja.

Prioritetna os 1: Inovativna i socijalno odgovorna Dunavska regija

Specifičan cilj 1.1: Poboljšanje okvirnih uvjeta za inovacije i ujednačen pristup znanju

Specifičan cilj 1.2: Jačanje vještina i znanja za istraživanje

Prioritetna os 2: Dunavska regija odgovorna za okoliš i kulturu

Specifičan cilj 2.1: Valorizacija prirodne i kulturne baštine

Specifičan cilj 2.2: Obnova i upravljanje ekološkim koridorima

Specifičan cilj 2.3: Transnacionalno upravljanje vodama i prevencija rizika od poplava

Specifičan cilj 2.4: Učinkovitije upravljanje pripremom za krizne situacije (upravljanje rizicima)

Prioritetna os 3: Bolja povezanost dunavske regije

Specifičan cilj 3.1: Okolišno prihvatljiv i siguran prometni sustav s niskim emisijama CO₂

Specifičan cilj 3.2: Poboljšanje zajedničkog planiranja, koordinacije i upravljanja regionalnim prometom za bolju povezanost s TEN-T mrežom

Priority axis 4: Bolje upravljanje dunavskom regijom

Specifičan cilj 4.1: Povećanje institucionalnih kapaciteta u područjima velikih društvenih promjena

Specifičan cilj 4.2: Upravljanje Dunavskom makroregionalnom strategijom

Metodologija procjene utjecaja

Proces strateške procjene utjecaja na okoliš sastavljen je na temelju sljedećih koraka:

1. Identifikacije okolišnih tijela u svim zemljama članicama
2. Pretraživanje podataka – odluka je li potrebna Strateška procjena utjecaja na okoliš ili nije
3. Određivanje opsega sadržaja i konzultacije oko toga
4. Priprema okolišnog izvještaja
5. Konzultacije na Izvješće o okolišu sa tijelima zaduženim za okoliš i zainteresiranom javnosti
6. Odluka o prekograničnim utjecajima
7. Integracija preporuka u proces konzultacija
8. Praćenje značajnih utjecaja na okoliš
9. Informacije o Odluci
10. Odobrenje dokumenta

Izbor pitanja oko zaštite okoliša temelji se na SEA Direktivi. Analiza stanja okoliša treba biti pripremljena u vezi svih identificiranih pitanja zaštite okoliša. Identificirani problemi tiču se vode (nadzemnih i podzemnih), tla i geologije, bioraznolikosti, flore, faune, zraka i klimatskih promjena, krajolika i kulturne baštine, populacije i ljudskih resursa, energetske resursa, mobilnosti i prometa.

Proces Strateške procjene utjecaja na okoliš počeo je usporedno sa elaboracijom Programa suradnje. Sve zemlje članice uključene su u cijeli proces Strateške procjene utjecaja na okoliš (detaljna lista svih okolišnih tijela nalazi se u poglavlju 4.3.). zahtjev za Strateškom procjenom utjecaja na okoliš u slučaju Transnacionalnog programa suradnje Dunav 2014.-2020. prezentiran je u postupku određivanja sadržaja studije (Okolišna tijela dogovorili su se oko činjenice da program ima značajan utjecaj na okoliš i da je izrada Strateške procjene utjecaja na okoliš potrebna). Određivanje sadržaja okolišnog izvještaja i razina detalja prezentirani su u postupku određivanja sadržaja Studije i konzultacijama sa tijelima zaduženim za okoliš. Sadržaj izvješća o okolišu slijedi zahtjeve Dodatka I. SEA Direktive. Proces Strateške procjene utjecaja na okoliš i ocjene okoliša su provedena od strane istog tima stručnjaka u svim državama članicama, Scoping izvješće i izvješće o okolišu su zajednička pojedinačna izvješća pisana na engleskom jeziku. Na početku procesa Strateške procjene utjecaja na okoliš, Programski odbor se dogovorio oko dostupnosti dokumenata koji će biti korišteni i trajanja procesa konzultacija.

ONEP-ova web stranica sadrži platformu na kojoj su dostupni dokumenti: <https://www.nth.gov.hu/en/activities/european-territorial-cooperation/danube-transnational-programme-new-transnational-cooperation-programme-for-2014-2020>.

Komentari se dostavljaju na sljedeću e-mail adresu: danube@nth.gov.hu. Smatra se da je izvješće odobreno ukoliko se ne dobiju komentari.

Aktivnosti oko konzultacija za Stratešku procjenu utjecaja na okoliš:

- Konzultacije održane u svim zemljama
- Prikupljanje komentara
- Prijedlog kako integrirati komentare u program i razlog zašto su pojedini komentari odbijeni
- Izmjene Programa: uzimajući u obzir rezultate procesa savjetovanja u svim zemljama sudionicama
- Izrada prijedloga sa podacima/izjava

Sudjelovanje relevantnih dionika u procesu Strateške procjene utjecaja na okoliš bilo je vrlo važno, budući da su utjecaji na okoliš usko povezani s društvenim, ekonomskim i kulturnim aspektima. Uključivanje dionika u Stratešku procjenu utjecaja na okoliš je bitno kako bi se ugradila njihova perspektive i mišljenja. Proces konzultacija daje priliku dionicima (primjer: institucijama, okolišnim agencijama, predstavnicima javnosti i onim ciljanim grupama koji će potencijalno biti obuhvaćeni utjecajima na okoliš provedbom Programa suradnje) i javnosti da izraze svoja mišljenja oko nacрта programa suradnje i nacрта Izvješća o okolišu.

Potencijalni okolišni utjecaji programa

Formulirani specifični ciljevi i aktivnosti Transnacionalnog programa suradnje Dunav 2014.-2020. doprinose pitanjima okoliša (npr. transnacionalno upravljanje vodama, obnova ekoloških koridora) i održivosti (npr. zeleni promet, pametne i čiste energetske mreže, povećanje korištenja obnovljive energije i učinkovitost korištenja energije). To će dovesti do izravnih i najvjerojatnije pozitivnih učinaka na okoliš. Dok u slučaju prioriteta, kao što su inovacije, socijalna odgovornost i dugoročno upravljanje, indirektni utjecaji se mogu predvidjeti, npr. širenje novih tehnologija vezanih za okoliš, napredak prema više ekološki svjesnijem društvu ili učinkovitiji i svjesno primjenjivanje održivog razvoja kao načela upravljanje u regiji. Potpora aktivnostima vezanim za unapređenje prometnog sustava te izradu strateških ulaganja u regionalne prometne infrastrukture, poticanje održivog teretnog prometa, održavanje plovnih putova i upravljanja može dovesti do povećanog oduzimanja zemljišta, fragmentaciji staništa i dodatnom utjecaju kroz zrak i zagađenje bukom na osjetljivim područjima. Svjesnost oko okoliša mora biti naglašena i zahtijevati da se uzme u obzir prilikom implementacije ovakvih tipova projekata.

Matrica utjecaja predstavlja test ciljeva programa nasuprot ciljevima Strateške procjene utjecaja na okoliš, koja pokazuje sinergiju i nedosljednost.

		Priorities and specific objectives									
		PA1: Innovative and socially responsible Danube region		PA2: Environment and Culture responsible Danube region				PA3: Better connected Danube region		PA4: Well governed Danube region	
		SO1.1: Improve framework conditions and a balanced access to knowledge	SO1.2: Increase competencies for business and social innovation	SO2.1: Sustainable use of natural and cultural heritage and resources	SO2.2: Restoring and managing ecological corridors	SO2.3: Transnational water management and flood risk prevention	SO2.4: Preparedness for disaster risk management	SO3.1.: Environmentally-friendly and safe transport systems and balanced accessibility of urban and rural areas to TENT	SO3.2: Improve energy security and energy efficiency	SO4.1: Multilevel- and transnational governance	SO4.2: Governance of the EUSDR
Water (surface waters, ground water)	Reducing organic, nutrient and hazardous substance pollution, prevention of accidental pollution incidents	L	0	0	K+	L+	L++	K+	L+	L++	L+
	Improvement of the ecological and chemical status of surface waters and groundwater	L	0	L+	L++	L++	L+	L+	L-	L+	L+
	Promoting sustainable use of water resources by appropriate controls over the abstraction of fresh surface water and groundwater	L	K	L+	L+	L++	L	L	L-	L+	L+
	Prevention from and reduction of flood risks (Common approach in assessment and mapping of flood-risk)	L	K	L	L++	L++	L++	0	0	L+	L+
	Improvement of waste water treatment and the reduction of nitrate pollution (e.g. nitrates from agricultural sources or industrial recharges)	L+	0	L	K	L	L+	0	0	L+	L+

Soil and geological medium	Prevention and reduction of soil contamination	L	0	L+	L+	L+	L++	L	L	L+	L+
	Help to maintain soil functions on the highest possible level (according to Thematic Strategy for Soil Protection (EC 2006a,b)	L	0	L+	L++	L++	L++	L-	L	L+	L+
	Promoting sustainable land-use (e.g. supporting of High Nature Value (HNV) farming, revitalization of brownfields, recultivation of old landfills)	L	0	L+	L++	L++	L++	L-	L-	L+	L+
	Reduce waste generation, increase waste recovery and recycling.	L	0	L	0	L	L+	L	L+	L+	L+
Biodiversity, flora, fauna,	Protection and promotion of natural habitats (e.g. within the NATURA 2000 network)	0	0	L+	L++	L++	L+	L-	L-	L+	L+
	Help to decrease the fragmentation of habitat or species (both aquatic and terrestrial), promoting green infrastructures, restoration of river continuity, wetland areas which are in direct contact with aquifers.	0	0	L+	L++	L+	0	L-	L-	L+	L+
	Help to stop and prevent the spread of invasive alien species.	0	0	L+	L++	L++	L	L-	0	L+	L+
	Promotion of common management off cross-border ecosystems and habitats	L	0	L+	L++	L++	L+	L-	L	L++	L+
Air, climate change	Reduction of air pollution (e.g. to prevent acidification, eutrophication and ground-level ozone pollution)	L	0	L	L	0	L++	L+	L+	L+	L+

	Reduction of the GHG emissions (min. 18 % below 1990 in the period 2013-2020).	L	0	L	L	0	L++	L++	L++	L+	L+
	Improving common risk assessment and management system for natural and industrial risk sites connected to climate change	L	0	L+	L++	L++	L++	L+	L+	L++	L+
	Help to decrease vulnerability to the climate change (e.g. sustainable water resource management, green infrastructures, use of drought tolerant plants)	L+	0	L++	L++	L++	L++	L+	L+	L+	L+
Landscape and cultural heritage	Cooperate towards the protection, management and planning for quality and diversity of European landscapes	0	0	L++	L++	L++	L++	L-	L	L+	L+
	Increasing awareness of the value of landscapes, their role and changes to them promoting training and education in landscape policy, protection, management and planning.	0	L+	L++	L++	L+	0	K	L	L+	L+

	Protection and preservation as well as sustainable management and planning of European cultural and natural landscape	0	0	L++	L+	K+	K+	L	L	L+	L+
	Promoting of sustainable use of material resources	L	0	L+	K+	L+	L+	L+	L+	L	L+
Population and human health	Prevention from environmental noise exposure	L	0	L+	L+	0	0	L-	L	L	L+
	Prevention and reduction of diseases and negative health impacts caused by environment-related threats	L+	0	L+	L+	L++	L+	L+	K	L+	L+
	Reduce existing disparities in accessibility to the essential public infrastructures (such as potable water network, sewage system including waste water treatment, as well as waste management).	0	L	0	0	L+	L	L+	L+	L+	L+
	Compliance of water supplies, compliance for drinking water from small supplies, and risk-based approach for more effective quality control (drinking water quality parameters and values) has to be promoted.	L	L	L+	L+	L++	L	L	L-	L+	L+
Energy resources	L+	0	0	0	K	K	L++	L++	L+	L+	

	Increase of use of renewables (20 % of renewable energy by 2020)	L+	0	0	0	K	K	L++	L++	L+	L+
Mobility and transport	Reduction of carbon emissions deriving from transport (by 60 % by 2050)	0	0	0	0	K	K	L++	L+	L+	L+
	Promotion of environmentally sustainable transport (rail and inland navigation)	0	0	L+	L+	L	K	L++	L+	L	L+

Glavni rezultati i preporuke

Ocijenjeni su značajni utjecaji intervencija na okoliš i kao rezultat predložene su i prezentirane mjere. S relevantnim intervencijama treba postupati u zajedničkom kontekstu, imajući na umu moguće utjecaje u različitim područjima intervencija.

Kako bi se postigao viši stupanj teritorijalne integracije, Program transnacionalne suradnje Dunav 2014 će djelovati kao pokretač politike kroz razvoj i praktičnu primjenu političkog okvira, alata i usluga i posebnih pilot investicija. Većina specifičnih ciljeva odnosi se na poboljšanje institucionalnih i infrastrukturnih okvirnih uvjeta i političkih alata, izgradnje kapaciteta, koordinacije i planiranja, tako će mogući utjecaji CP na okoliš biti primarno neizravne prirode. Posebnu pažnju treba obratiti na ciljeve i aktivnosti vezane uz poboljšanje transportnih sustava i pripremu strateških investicija u regionalnoj transportnoj infrastrukturi, promociji održivog teretnog prijevoza te upravljanja i održavanja plovnih putova. Podržavanje takvih aktivnosti može dovesti do prenamjene zemljišta, fragmentacije staništa i dodatnog utjecaja kroz utjecaja kroz zagađenje zraka i buke u osjetljivim područjima. Potrebno je osigurati učinkovito razmatranje aspekata ekološke održivosti i drugih mogućih aspekata održivosti, također i u slučaju energetskeg planiranja i koordinacije aktivnosti kako bi se izbjegli negativni popratni učinci povećanog korištenja zelene energije (npr. jednostrana proizvodnja bio mase, negativni učinci na hidromorfologiju, buka, negativni utjecaji na krajolik). Podrška tim spornim aktivnostima predlaže se samo pod strogom kontrolom i u suradnji s nadležnim tijelima.